

موقعیت جغرافیایی

استان گیلان، یکی از استان های شمالی کشور بالغ بر ۱۴ هزار کیلومترمربع مساحت (۱) دارد. این استان در ۳۶ درجه و ۳۳ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۳۲ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۶ دقیقه طول شرقی از نصف النهار (۲) قرار گرفته است. درازای آن از شمال باختری به جنوب خاوری، ۲۳۵ کیلومتر و پهنای آن، از ۲۵ تا ۱۰۵ کیلومتر تغییر می کند. رشته کوههای البرز با ارتفاع متوسط ۳۰۰۰ متر، همانند دیواری در باختر و جنوب گیلان کشیده شده و این منطقه جز از راه دره منجیل، راه شوسه دیگری به فلات ایران ندارد. این استان، از شمال به دریای خزر و کشورهای مستقل آذربایجان، از غرب به استان اردبیل، از جنوب به استان زنجان و قزوین و از شرق به استان مازندران محدود می گردد. بر اساس

آخرین تقسیمات کشوری، در زمان اجرای سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۸۵ استان گیلان دارای ۴۹ شهر، ۴۳ بخش، ۱۰۹ دهستان و ۲۹۳۵ آبادی بوده است که تا پایان سال ۱۳۸۵ با جذب ۸ آبادی در نقاط شهری تعداد آبادیها به ۲۹۲۷ آبادی (۲۶۸۶ دارای سکنه ۲۴۱ خالی از سکنه) تغییر می یابد.

باتوجه به تغییرات ایجاد شده در تقسیمات استان، از سال ۱۳۸۶ لغایت ۱۳۸۸ اطلاعات حاصل از نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵، بازسازی شده و محاسبات لازم صورت گرفته است. این تغییرات در آمارنامه (پیوست سالنامه) جهت اطلاع بیشتر به تفکیک شهرستان درج شده است.

شهرستان های استان عبارتند از:

آستارا - آستانه اشرفیه - املش - بندر انزلی - تالش - رشت - رضوانشهر - رودبار - رودسر - سیاهکل - شفت - صومعه سرا -

۱- دفتر آمارهای ثبتی مرکز آمار ایران، طی هماهنگی با دفتر تقسیمات کشوری وزارت کشور، مساحت خاکی استان (۱۴۰۴۴ کیلو متر مربع) را دریافت و طی نامه شماره ۱۰۸۱۴ مورخ ۱۳۸۸/۳/۲۴ به استان اعلام نموده است.
۲- براساس نقشه های ۱/۵۰۰۰ موجود در دفتر آمار و اطلاعات معاونت برنامه ریزی استانداری گیلان محاسبه شده است.

فومن - لاهیجان - لنگرود و ماسال . لازم به ذکر است اسامی آبادی ها به شرح زیر:
 در سال های ۷۸، ۷۹، ۸۲، ۸۳ و ۸۸ تبدیل به شهر شده اند اما برخی از آنها فعلاً فاقد محدوده قانونی هستند .
 آبادی بازار جمعه از توابع شهرستان تالش در سال ۱۳۷۸ به شهر تبدیل شد .
 آبادی دیلمان از توابع شهرستان سیاهکل در سال ۱۳۷۸ به شهر تبدیل شد .
 آبادی گوراب زرمیخ از توابع شهرستان صومعه سرا در سال ۱۳۷۸ به شهر تبدیل شد.
 آبادی بره سر از توابع شهرستان رودبار در سال ۱۳۷۹ به شهر تبدیل شد .
 آبادی رود بنه از توابع شهرستان لاهیجان در سال ۱۳۷۹ به شهر تبدیل شد .
 آبادی اطاقور از توابع شهرستان لنگرود در سال ۱۳۷۹ به شهر تبدیل شد .
 آبادی لیسار از توابع شهرستان تالش در سال ۱۳۷۹ به شهر تبدیل شد .
 آبادی اسالم از توابع شهرستان تالش در سال ۱۳۷۹ به شهر تبدیل شد .
 آبادی احمد سر گوراب از توابع شهرستان شفت در سال ۱۳۷۹ به شهر تبدیل شد .
 آبادی حویق از توابع شهرستان تالش در سال ۱۳۸۲ به شهر تبدیل شد .
 آبادی رانکوه از توابع شهرستان املش در سال ۱۳۸۲ به شهر تبدیل شد .

آبادی لوندویل از توابع شهرستان آستارا در سال ۱۳۸۲ به شهر تبدیل شد .
 آبادی چوبر از توابع شهرستان تالش در سال ۱۳۸۳ به شهر تبدیل شد .
 آبادی های چاف پایین و چمخاله از توابع بخش مرکزی شهرستان لنگرود در سال ۱۳۸۸ به شهر تبدیل شد .

ارتفاعات :

ارتفاعات استان را می توان به دو گروه عمده و اساسی تقسیم نمود :

گروه اول : بخشی از ارتفاعات سلسله جبال البرز بوده که با قرار گرفتن در جنوب استان گیلان این منطقه را از فلات مرکزی ایران جدا ساخته است . شهرستانهای بندر انزلی ، صومعه سرا ، رشت ، آستانه و لنگرود در شمال این بخش از ارتفاعات استان قرار گرفته و از ارتفاع کمی برخوردارند.

گروه دوم : که در امتداد شهرستان تالش واقع شده اند به کوههای تالش معروف بوده و گیلان را از آذربایجان جدا می سازد . شهرستان های واقع در این قسمت استان (آستارا و تالش) عمدتاً کوهستانی بوده و تنها نوار باریکی از آنها که در جوار دریا قرار دارد ، تقریباً مسطح است . دیگر شهرستان های استان (فومن ، رودبار ، لاهیجان و رودسر) نیز عمدتاً در مناطق کوهستانی قرار دارند . بخش شمالی شهرستان رشت در ارتفاع کمتری از سطح دریای آزاد واقع شده

خاکهای رسوبی بافت ریز ، خاکهای چمنی مرطوب و نسبتاً مرطوب و نیمه مردابی و خاکهای باتلاقی که ذیلاً مورد بررسی قرار می گیرند .

- شن های ساحلی که در نواحی شمالی منطقه و در کناره دریای خزر قرار گرفته اند بخشی از جلگه گیلان است که در مناطق نزدیک به دریا فاقد پوشش گیاهی بوده و قابلیت زراعی نیز ندارند . در حالیکه در نقاط دورتر ، به علت بوجود آمدن هوموس و ایجاد چسبندگی در ذرات خاک که امکان نگهداری آب و رشد گیاه را پدید می آورد ، رویش گیاهان در این خاکها مشاهده می گردد. با این حال این خاکها نیز از استعداد زراعی چندان بر خور دار نبوده و غالباً بعنوان مرتع مورد بهره برداری قرار می گیرند .

- خاکهای رسوبی جلگه گیلان که از رسوبات رودخانه های منطقه حاصل گردیده اند (عمدتاً سفید رود) با بر خورداری از شیب بسیار نازل و همچنین زهکشی مناسب ، قابلیت بسیار خوبی برای کشاورزی داشته و در ردیف بهترین اراضی زراعی قرار می گیرند. این خاکها در مناطق شرقی ، شمال شرقی و شمال شهر رشت دیده می شوند وغالباً تحت کشت محصولاتی چون برنج ، درختان میوه ، توتون و محصولات تابستانی می باشند .

و در پاره ای نقاط بصورت مرداب و باتلاق در آمده است . به طور کلی با حرکت از شمال یعنی از سمت دریا به سوی کوهپایه های جنوب استان بر ارتفاع در سطح دریای آزاد افزوده می شود - تا بالاخره در مناطق مرتفع جنوبی بوسیله سد عظیم سلسله جبال البرز مسدود می گردد . تنها کانال ارتباطی استان با مناطق مرکزی کشور از طریق دره منجیل بوده ، که از حیث شرایط اقلیمی و جوی نیز عوارض خاص را در بر دارد . این دره ارتفاع کمی از سطح دریا داشته و به همین سبب ، عمده ترین محور ارتباطی استان (محور قزوین - رشت) نیز در همین دره احداث گردیده است .

خاک های گیلان

بخش وسیعی از استان گیلان را جلگه گیلان تشکیل داده که بوسیله رسوبات رودخانه سفید رود پدید آمده و همچنین بخش دیگری از استان نیز که صفحات جنوبی آن را در بر می گیرد ، کوهستانی است . از اینرو انواع خاک های جلگه ای ، کوهپایه ای و کوهستانی در سطح این منطقه دیده می شود .

الف - خاک های جلگه ای استان گیلان با وسعت زیادشان در بر گیرنده بخش اعظم زمین های زراعی منطقه می باشند . انواع خاکهای جلگه ای که در سطح استان دیده می شوند عبارتند از : شنهای ساحلی ،

- خاکهای جنگلی: این خاکها دارای بافت متوسط و سطح آن پوشیده از بقایای گیاهی است. خاکهای مزبور در منطقه فومن و جنوب لاهیجان دیده می شوند.

ج - خاکهای کوهستانی منطقه که قسمت عمده خاکهای استان را تشکیل می دهند در نقاط مرتفع استان به چشم می خورند و این نوع خاکها بدلیل شیب زیاد، نمی تواند جهت زراعت مورد بهره برداری قرار گرفته و عمدتاً پوشیده از جنگل های انبوه و متراکم هستند.

برخی از مرتفع ترین قله های استان عبارتند از:

- ۱ - شاه معلم یا دو خواهران ۳۰۹۰ متر در شهرستان فومن
- ۲ - چاکنه ۲۹۶۳ متر واقع در بخش رحیم آباد در شهرستان رودسر
- ۳ - پشته کوه ۲۶۸۵ متر واقع در بخش مرکزی شهرستان رودبار
- ۴ - کوه دیگه ۲۶۱۱ متر واقع در شهرستان رضوانشهر
- ۵ - ارک سر ۲۵۲۳ متر واقع در بخش چابکسر شهرستان رودسر
- ۶ - کوه لرینه ۲۵۱۰ متر واقع در بخش عمارلو شهرستان رودبار
- ۷ - کوه هفته خونی دالی ۲۴۷۱ متر واقع در بخش اسالم شهرستان تالش
- ۸ - درفک ۲۷۰۵ متر در شهرستان سیاهکل
- ۹ - نقره داغ ۳۴۵۰ متر در شهرستان تالش

- خاکهای چمنی مرطوب، نسبتاً مرطوب و خاکهای نیمه مردابی بخشی دیگر از اراضی جلگه ای گیلان را تشکیل می دهند. خاکهای چمنی مرطوب و نسبتاً مرطوب غالباً برای کشت برنج مورد بهره برداری قرار می گیرند. این خاکها در برخی نقاط به علت بالا بودن سطح آب زیر زمینی که گاهی تا سطح زمین نیز می رسد، غیر قابل استفاده بوده و غالباً بصورت چراگاه در آمده اند این خاکها در نواحی ساحلی دریای خزر دیده می شوند.

ب - دامنه های شمالی البرز پوشیده از خاک کوهپایه هاست. این خاکها که معمولاً دارای عمق نسبتاً زیاد هستند در نقاطی که شیب زمین کمتر است، برای زراعت مناسب می باشند. عمده ترین انواع این خاکها خاکهای قرمز - زرد و خاکهای قهوه ای جنگلی می باشند.

- خاکهای قرمز و زرد: بر روی این خاکها یک لایه نازک از بقایای گیاهی وجود دارد. این نوع خاکها در صورت بر خورداری از شیب زیاد باید تحت پوشش گیاهی قرار گرفته تا از فرسودگی آنها در اثر عوامل طبیعی ممانعت شود. در حال حاضر این خاکها در برخی نقاط تحت کشت محصولات چای و گندم بوده و در برخی نقاط نیز بصورت مرتع مورد استفاده قرار می گیرند.

علاوه بر آن جریان های محلی که معمولاً

دارای نامهای محلی اند عبارتند از :

- ۱- بیرون وا - بادی که از شمال تالاب می وزد .
 - ۲- سر توک - باد شمال خاوری
 - ۳- خزری - باد شمال و شمال باختری که سرد و طوفانی است .
 - ۴- بیرون گیله وا - در زمستان و پاییز موجب باران می شود .
 - ۵- دشته وا - از شمال باختری می وزد .
 - ۶- خشکه وا - از خاور تالاب انزلی می وزد .
 - ۷- گرمیش (گرمچ - گرمش) که از البرز به طرف جلگه های ساحلی می وزد و گرمای محیط را در کوتاهترین مدت چندین درجه بالا می برد و می تواند سبب آتش سوزیهای در جنگل ، روستاها و شهرها شود . و نیز باد منجیل که بین رستم آباد و لوشان و بخشی از دره قزل اوزن جریان دارد . از دیگر بادهای محلی گیلان باید از سیاه وا - آفتاب بوشه - خشکه دسته وا و کوتیم وا نام برد .
- بیش از ۴۰ رودخانه در استان گیلان جریان دارد . مهمترین رودخانه ی گیلان ، سفید رود است که از کوههای چهل چشمه کردستان سر چشمه می گیرد و پس از عبور از استان های کردستان ، زنجان و پس از گذشتن از دره منجیل ، دلتاهای وسیعی با شاخه های بسیار تشکیل داده و در نزدیکی بندر کياشهر (۶۵ کیلومتری شمال شرقی رشت) به دریای خزر می ریزد .

۱۰- تیلار ۲۶۲۰ متر در شهرستان تالش

۱۱- تروشوم ۲۶۳۵ متر در شهرستان فومن

۱۲- قند کله ۲۵۵۰ در شهرستان فومن

سه رشته کوه گیلان را در بر گرفته اند

که عبارتند از :

- ۱- کوههای تالش که به موازات ساحل دریای خزر امتداد یافته و میان آذربایجان و دریای خزر واقع است.
 - ۲- کوههای طارم و خلخال که رودخانه سفید رود از میان دره های باریک آن می گذرد و آن را از دره های دیلمان جدا می سازد . این رودخانه گیلان را به دو بخش تقسیم می کند .
 - ۳- کوههای دیلمان که دنباله رشته کوه البرز بوده و مرتفع ترین قله آن در گیلان ، درفک است . از جنوب تا منجیل و از شرق تا مناطق ییلاقی تنکابن و ارتفاعات سه هزار پیش می رود.
- وجود کوههای بلند و نزدیکی آنها به دریا ، تبخیر رودها و دریا ، به گیلان آب و هوایی متنوع داده و موجب جریان های هوایی متغیر در این منطقه شده است .

سه جریان هوایی منطقه ای که موجب

بارش در گیلان می شوند عبارتند از :

۱- جریان پر فشار سیبری

۲- جریان اسکاندیناوی

۳- جریان مدیترانه ای

شعبه های مهم این رود در گیلان

عبارتند از :

صیقلان رودبار که از شهر رشت می گذرد و حشمت رود و نورود که آب آنها به مصرف زراعت می رسد .

پلرود ، کرگانرود ، سفارود ، دینا چال ، ناورود ، شمرود و شلمانرود از دیگر رود های مهم جلگه گیلان می باشند .

تالاب انزلی

از ویژگیهای منحصر بفرد اقلیمی استان گیلان وجود تالاب انزلی است که از نظر زیست محیطی ، سیاحتی و اقتصادی دارای اهمیت ویژه ای می باشد .

این تالاب توسط یک کناره شنی باریک از دریای خزر جدا می شود و ارتباط آن با دریای خزر از طریق یک آبراهه بر قرار است . این تالاب در ضلع جنوبی و غربی شهر بندر انزلی در ۳۲ درجه و ۲۸ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی واقع شده و مساحت آن حدود ۱۰۰ کیلومتر مربع می باشد از شمال به دریای خزر ، از شرق به روستای پیر بازار ، از غرب به کپور چال و آبکنار و از طرف جنوب به صومعه سرا و قسمتی از شهرستان رشت محدود

می گردد . از رودخانه هایی که به این تالاب وارد می شوند می توان ماسوله رودخان ،

قلعه رودخان ، پسیخان ، پیر بازار و شیجان رود را نام برد .

تالاب انزلی ، یکی از بزرگترین تالاب های دنیا می باشد . جزایر متعددی در داخل تالاب موجود است که مهمترین آنها عبارتند از : قلم گوده بزرگ و قلم گوده کوچک ، میان پشته و غیره .

این تالاب دارای توان های بالقوه متعددی می باشد که یکی از آنها ارزش چراگاهی حاشیه تالاب است (۱) . در بخش جنوبی تالاب سکونتگاههای روستایی متعددی پراکنده اند که اساس معیشت آنان کشاورزی مبتنی بر کشت برنج ، صیفی جات ، توتون و نیز دو فعالیت جنبی صید و شکار و دامداری است . دامداری در این ناحیه که مبتنی بر پرورش گاو و گاو میش می باشد ، در واقع بهره برداری سنتی و غیر منظم از توان چراگاهی حاشیه تالاب است که علاوه بر دامهای روستاهای مجاور ، احشام اقصی نقاط گیلان را از قدیم الایام به سوی خود جذب می کرد . بطوری که سنت پذیرش دامهای نقاط دور دست گیلان در شش ماهه اول سال ، تحت عنوان قرق داری معروف است (۲) .

(۱) محمد تقی رهنمایی ، (تالاب انزلی و اهمیت اقتصادی آن) کتاب گیلان ، گروه پژوهشگران ایران ، تهران ۱۳۶۸ ص ۳۹ - ۴۷ .

(۲) حسن افراخته ، گیلان نامه ، مجموعه مقالات گیلان شناسی ، جلد چهارم ، (قرق داری و تحولات آن در ساحل جنوبی تالاب انزلی) ص ۱ و ۲ .

معماری سنتی در گیلان

معماری سنتی روستایی در گیلان با غنای حرم بر تجربه گرانبه‌های گذشتگان تکیه داشته و بر بنای نیازها و هماهنگی با عوامل محیطی پدید آمده است. در چگونگی معماری گیلان، عوامل آب و هوایی، همچون باران مداوم، وزش بادهای طبیعی گونه‌گونه چهارگانه: جلگه، میان‌بند، کوهستان و نواحی خشک و مواد موجود در دسترس، نقش اساسی دارد. متعلقات خانه‌ها مانند تلمبار، کندوج و... مستقیم در ارتباط با کار کشاورزی است. گوناگونی خانه‌های روستایی گیلان بر اساس عوامل فوق‌زیاد است. در کل می‌توان بر اساس مواد ساخت، آنها را به دو گونه کلی تقسیم نمود: خانه‌هایی که از مواد گیاهی ساخته شده و دیوارها و پوشش سقف از چوب و جگن (لی) و ساقه برنج (کولش) شکل گرفته و خانه‌هایی که اساس آنها مواد معدنی مانند خشت است. معماری نوع اول را که در گیلان عمومیت بیشتر دارد، در نواحی ساحلی و کوهستانی و گونه دوم را در مناطق خشک همچون رودبار می‌بینیم. وجود اشکال مختلف خانه‌ها نیز در یک محل، نشان تفاوت زندگی اقتصادی و اجتماعی افراد محل است (۱).

معماری گیاهی

معماری گیاهی بنا بر عوامل طبیعی و کاری به اشکال چند دیده می‌شود که به شرح زیر تقسیم می‌گردد:

- ۱- خانه‌های نواحی ساحلی و جلگه‌ای
- ۲- خانه‌های نواحی نیمه بلند و جنگلی
- ۳- خانه‌های نواحی بلند یا ییلاقی

آب و هوا

آب و هوای استان گیلان معتدل می‌باشد که ناشی از تاثیر آب و هوای کوهستانی البرز و دریای خزر است. این استان به دلیل همجواری با دریای خزر منطقه‌ای با رطوبت زیاد بوده و رطوبت نسبی آن بین ۴۰ تا ۱۰۰ درصد است. فصل خشکی در طول سال مدت زیادی دوام ندارد (در حدود یک ماه از نیمه خرداد تا نیمه تیر ماه) و در غالب اوقات باران می‌بارد. بارندگی در تمامی نواحی استان به یک میزان صورت نمی‌گیرد. بیشترین ریزش در سطح دشت مربوط به شهر بندر انزلی می‌باشد و حداقل بارندگی در حوالی رودبار، لوشان و منجیل صورت می‌پذیرد. روزهای یخبندان کوتاه و پراکنده بوده و سرما به ندرت از ۱- درجه تجاوز می‌کند.

(۱) حسن پور شرق، گیلان نامه، مجموعه مقالات گیلان شناسی، جلد چهارم، (خانه‌های سنتی روستایی در گیلان) ص ۵۵ و ۵۶.

و از سال ۱۳۴۶ تحت عنوان سازمان شکار بانی و نظارت و صید بوده است و در سال ۱۳۵۰ به سازمان حفاظت محیط زیست تغییر نام یافت .

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است :

شهرستان : واحدی از تقسیمات کشوری است با محدوده جغرافیایی معین که از بهم پیوستن چند بخش همجوار که از نظر عوامل طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی واحد متناسب و همگنی را به وجود آورده اند .

بخش : واحدی است از تقسیمات کشوری که دارای محدوده جغرافیایی معین بوده و از بهم پیوستن چند دهستان همجوار مشتمل بر چندین مزرعه، مکان، روستا و احیانا شهر که در آن عوامل طبیعی و اوضاع اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، واحد همگنی را به وجود می آورد .

شهر : محلی با حدود قانونی که در محدوده جغرافیایی بخش واقع شده و از نظر بافت ساختمانی، اشتغال و سایر عوامل دارای سیمایی با ویژگیهای شهر می باشد .

دهستان : کوچکترین واحد تقسیمات کشوری است که دارای محدوده جغرافیایی معین بوده و از بهم پیوستن چند روستا، مکان، مزرعه همجوار تشکیل می شود که از لحاظ محیط طبیعی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی همگن بوده و امکان خدمات رسانی

در میان شهرستانهای استان، آستارا سردترین و بندر انزلی گرمترین نقاط می باشند . در حالیکه لاهیجان با هوایی مطلوب تر از سایر نقاط استان، زمستان های گرمتر و تابستانهای خنک تر است ، استان گیلان دارای دوازده ایستگاه هواشناسی سینوپتیک می باشد . ثبت مشخصات جوی (درجه حرارت، سرعت وزش باد، تعداد روزهای یخبندان، میزان بارندگی، رطوبت نسبی و...) در ایستگاههای سینوپتیک مستقر در شهر های بندر انزلی، رشت، سنگر، آستارا، منجیل، لاهیجان، تالش، جیرنده، ماسوله، بندرکیاشهر، دیلمان و رودسر انجام می گیرد که در این سالنامه ارائه شده است .

محیط زیست

اطلاعات مربوط به محیط زیست در مورد اندازه گیری پارامتر های فیزیکی و شیمیایی آب ۳ رودخانه می باشد که به تالاب انزلی، لمیر کلایه و سلکه منتهی می شوند لذا از سال ۱۳۸۶، آزمایش ها صرفاً از این تالاب ها انجام می شود . همچنین اطلاعاتی در مورد تعداد انواع پرندگان مهاجر آبی در مناطق حفاظت شده استان می باشد که از طریق اداره کل حفاظت محیط زیست استان دریافت و ارائه شده است . این سازمان از بدو تاسیس کانون شکار نام داشت.

به سابقه چرا، عرفاً مرتع شناخته شود. اراضی آیش ولو آن که دارای پوشش

علوفه ای خودرو باشد، مشمول تعریف مرتع نمی شود.

پارک جنگلی: عرصه های طبیعی جنگلی که استعداد تفرجی و اکوتوریسمی رادارامی باشد (مثل چشم انداز، شیب مناسب، پوشش درختی ایده آل) پس از شناسایی و نقشه برداری، تهیه طرح گردیده و برنامه های تفرجی براساس آمایش سرزمین در آن پیش بینی می شود.

ذخیره گاه جنگلی: تعدادی از گونه های گیاهی درختی و درختچه ای که در معرض انقراض قرار گرفته اند و تراکم و تعداد آن گونه ها در نقاط مختلف کاهش شدید پیدا کرده و تنها در رویشگاههای خاص به چشم می خورد، تحت عنوان ذخیره گاه جنگلی انتخاب می شوند و بابرنامه های حفاظتی و حمایتی که در طراحی طرح مذکور دیده می شود نسبت به حفاظت گونه های مذکور اقدام می گردد.

منطقه حفاظت شده: به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل، مرتع، دشت و کوهستان اطلاق می شود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی و یا حفظ و احیای رستنیها، از نظر وضع طبیعی دارای اهمیت خاص است و تحت حفاظت قرار می گیرد.

و برنامه ریزی در سیستم، شبکه واحدی را فراهم می نماید.

ایستگاههای سینوپتیک (ایستگاههای هوا گزاری همزمان): ایستگاهی است که در آن، عوامل مختلف جوی از قبیل درجه حرارت خشک و تر، مقدار و نوع ابر، مقدار بارندگی، نوع پدیده جوی، سمت و سرعت باد، مقدار تبخیر، فشار، ساعات آفتابی نحوه تغییرات فشار، میزان تشعشع خورشید و راس ساعات معین (به طور همزمان در سراسر جهان)، اندازه گیری و وپس از ثبت در یک دفتر مخصوص توسط دستگاههای مخابراتی از قبیل SSB، تلفن و تلکس، به مراکز هواشناسی در سراسر جهان مخابره می شود.

رطوبت نسبی: مقدار هوای تر موجود در یک واحد حجم از هوای معمولی است.

حداقل مطلق: عبارت است از پایین ترین درجه حرارت در یک دوره ی مشخص از زمان (۲۴ ساعت، یک ماه، یک سال یا چند سال).

حداکثر مطلق: عبارت است از بالاترین درجه حرارت در یک دوره ی مشخص از زمان (۲۴ ساعت، یک ماه، یک سال یا چند سال).

مرتع: زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح، که در فصل چرا، دارای پوششی از نباتات علوفه ای خودرو باشد و باتوجه